

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Географічний факультет

**Затверджено Вченою радою географічного
факультету
протокол № 10 від 19 березня 2024 р.**

 (Сергій ЗАПОТОЦЬКИЙ)

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ - МАГІСТР
(денна форма навчання)**

ОСВІТНІЙ РІВЕНЬ – МАГІСТР

***ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 10 - НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 106 - ГЕОГРАФІЯ***

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОПОЛІТИКА

Київ - 2024

ВСТУП

Вступне випробування для навчання за освітньою програмою 106 «Політична географія та геополітика» (ОС «МАГІСТР») відбувається відповідно до «Правил прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 2024 році».

Метою вступного іспиту до магістратури зі спеціальності 106 Географія за програмою «Політична географія та геополітика» є відбір і формування контингенту найбільш здібних студентів, шляхом оцінювання знань та навичок вступників за напрямами професійно-орієнтованої діяльності бакалавра.

Вимоги до здібностей та рівня підготовленості абітурієнтів. Успішне засвоєння навчальної програми ОКР «Магістр» за програмою «Політична географія та геополітика» передбачає наявність у вступника базової вищої освіти рівня бакалавр, навичок роботи з академічною літературою, здібностей до аналітичної роботи та знання базових принципів організації наукової діяльності географічного та соціо-гуманітарного спрямування. Для успішного опанування програми, вступники повинні володіти базовими знаннями із теорії суспільної географії, географічного країнознавства, політичної географії та географії світового господарства, мати уявлення щодо принципів сталого розвитку та глобальних проблем людства, розуміти принципи роботи з географічними картами.

Формою проведення вступного випробування до магістратури зі спеціальності 106 Географія за ОП «Політична географія та геополітика» є письмовий екзамен відповідно до затвердженої програми вступних випробувань з відповідних фахових дисциплін, що за змістом і обсягом становлять навчальний матеріал підготовки фахівців за освітнім ступенем «Бакалавр».

Зміст програми вступних іспитів: програма вступного іспиту до магістратури за освітньою програмою Політична географія та геополітика включає в себе такі модулі (дисципліни):

Модуль 1. Суспільна географія як напрям наукових досліджень.

Модуль 2. Політична географія.

Модуль 3. Географічне країнознавство.

Модуль 4. Географія світового господарства.

Модуль 5. Політична карта світу.

Модуль 6. Сталий розвиток та глобальні проблеми людства

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ БІЛЕТІВ

Комплект атестаційних завдань вступного іспиту до магістратури за освітньою програмою «Політична географія та геополітика» складається з таких елементів:

- 20 тестових завдань з фахових дисциплін освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр;
- 4 відкритих завдання аналітичного характеру.

Тестові завдання передбачають вибір однієї правильної відповіді з трьох запропонованих варіантів.

Аналітичні та тестові завдання охоплюють питання з усіх розділів модулів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВСТУПНИКІВ

На іспиті до магістратури за освітньою програмою «Політична географія та геополітика» знання вступника оцінюються за його письмовою відповіддю на завдання екзаменаційного білету. Наведені елементи вступного іспиту до магістратури оцінюються за 40-бальною шкалою для завдань аналітичного характеру та за 2-бальною шкалою для тестових завдань. Підсумкова оцінка вступного іспиту до магістратури являє собою сумарну оцінку за 4 завдання аналітичного характеру та 20 тестових завдань білету. Максимальна кількість балів - 200 ($2 \cdot 20 + 40 \cdot 4$).

Оцінка тестових завдань здійснюється за наступним принципом:

за виконання тестового завдання абітурієнт може отримати 0 або 2 бали:

- 2 балів, якщо вказано правильну відповідь;
- 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або зазначено більше

однієї відповіді, або відповіді не надано.

Завдання аналітичного характеру оцінюється, виходячи з наступного:

40-35 балів виставляється вступнику у випадку повного та правильного розкриття питання, аналізу необхідних взаємозв'язків, демонстрації розуміння перебігу атмосферних процесів та ґрунтовних знань з природничих дисциплін.

34-28 балів виставляється вступнику в разі неповного розкриття питання, неповного розгляду всіх існуючих взаємозв'язків, за наявності можливих незначних описок при викладенні основних результатів, які не впливають на правильність подальшого ходу розкриття теоретичного питання.

21-27 балів виставляється вступнику у випадку подачі лише окремих відомостей про суть питання, неможливості проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки по даній проблемі, а також у разі суттєвих помилок при викладенні основних результатів.

0-20 балів виставляється вступнику, який демонструє нерозуміння суті питання та взаємозв'язків між процесами, які розглядаються, а також демонструє відсутність знань основних теоретичних положень з проблеми.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНИХ ІСПИТІВ:

Модуль 1. Суспільна географія як напрям наукових досліджень.

Суспільна географія: об'єкт та предмет. Структура суспільної географії. Основні методологічні принципи суспільної географії. Зв'язки суспільної географії з іншими соціальними та гуманітарними науками. Географічний простір як основна категорія. Просторова організація суспільної діяльності. Просторові зв'язки та відношення. Основні методи суспільної географії: географічний опис, порівняльно-географічний аналіз, картографічні методи, математико-статистичні методи, перцепційний аналіз території, методи польових досліджень. Сучасні напрями суспільної географії в Україні та світі.

Модуль 2. Політична географія: об'єкт, предмет, основні поняття та терміни.

Об'єкт і предмет політичної географії. Політико-географічні дослідження в Україні і світі. Основні джерела даних для політико-географічних та країнознавчих досліджень. Сучасна світосистема – країни, держави, території та акваторії. Суверенна держава на політичній карті світу. Типологічні відмінності держав: типологія держав за формою державного правління та державно-територіальним устроєм. Територія держави: склад, шляхи формування, географічні особливості морфології. Кордони держави: класифікація і функції кордонів. Політико-географічне положення держави (глобальне, регіональне, сусідське). Внутрішня геопросторова будова держави: адміністративно-територіальний (для федеративних держав – політико-адміністративний) устрій і столиця. Електоральна географія: предмет та проблематика, типи виборчих систем.

Модуль 3. Географічне країнознавство: об'єкт, предмет, основні поняття та терміни.

Об'єкт і предмет географічного країнознавства. Поняття країни та держави. Країна як географічна цілісність. Види країнознавства: економіко-, політико-, соціально-географічне, лінгвістичне тощо. Еволюція сучасного країнознавства: античні праці, Доба великих географічних відкриттів, формування національних шкіл країнознавства – німецької, французької, американської. Цивілізаційний підхід країнознавстві. Світосистемний підхід у країнознавстві. Поняття географічного положення держави (країни, території): фізико-, економіко-, політико-географічне положення. Макроекономічні показники розвитку держави (ВВП, ВНП) та інтегральні показники суспільного розвитку (індекс людського розвитку, індекс демократії тощо). Джерела країнознавчої інформації.

Модуль 4. Географія світового господарства: об'єкт, предмет, основні поняття та терміни.

Поняття світового господарства. Формування світового господарства від епохи колоніалізму і дотепер. Міжнародний поділ праці. Чинники формування

міжнародного поділу праці. Проблематика географії природних ресурсів, географії видів економічної діяльності, торгівлі та інвестицій. Географія транспорту та логістика. Гео економічне положення держави. Показники участі держави у світовому господарстві (експорт та імпорт, інвестиційний обмін). Просторова будова світового господарстві – ядро, периферія та напівпериферія. Особливості поділу праці між країнами ядра, периферії та напівпериферії. Типологія країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку. Особливості міжнародної спеціалізації окремих країн світу (США, Китай, Японія, Німеччина, Франція, Велика Британія, Канада, Індія, Бразилія, Чилі) та України.

Модуль 5. Політична карта світу: основні поняття та номенклатура

Політична карта світу: етапи формування, країни та регіони. Системи політичної карти світу в різні періоди історії: Вестфальська (середні віки 1648-1814), Віденська (1814-1914), Версальська (1919-1939), Потсдамська (1941-1945), сучасна (від 1991 р.). Колоніальні імперії в Новий час. Історичні етапи формування території України. Кордони України. АТУ України. Політико-географічне положення та стратегічні партнери України. Російсько-українська війна. Світова підтримка України в контексті російської агресії. Роль організації ООН та інших міжнародних організацій в політичному та економічному житті світу. Сучасне історико-географічне районування світу. Політико-географічна характеристика США, Великої Британії, Німеччини, Франції, Японії, Китаю.

Модуль 6. Сталий розвиток та глобальні проблеми

Поняття глобалізації – історія та сучасність, основні риси. Прояви глобалізації у економіці, міжнародній політиці, соціо-культурних процесах. Глокалізація – локальні форми глобальних перетворень. Концепція сталого розвитку – виникнення та сучасний розвиток. Поняття сталості та його складові (екологічна, соціальна та економічна). Індикатори сталого розвитку. Методи аналізу сталого розвитку країни або території. Роль геоінформаційних систем у вивченні та моніторингу сталого розвитку. Цілі розвитку тисячоліття. Основні напрями реалізації цілей розвитку тисячоліття в Україні.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Г. де Блій, П.Муллер, О.Шаблій. Географія. Світи, регіони, концепти. – Київ.: Либідь, 2004. -738 с.
2. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії. К. Либідь, 1996 – 320 с.
3. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ : Наш формат, 2017.
4. Кузик С.П. Економічна і соціальна географія світу: Навч. посібник/ За ред. С.П. Кузика. – Львів: Світ, 2002. – 672 с.
5. Стафійчук В. І. Політична географія світу: Навч. посібник Стереотипне видання. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019.
6. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. країнознавство: основи теорії. – Київ.: Либідь, 2009. – 312 с.
7. Яценко Б.П. Політична географія і геополітика (за ред. Б.П.Яценка). - Київ: Либідь – 2007. – 255 с.
8. Nijman, Jan, Peter O. Muller, and Harm J. De Blij. *Geography: realms, regions, and concepts*. John Wiley & Sons, 2017.

Додаткова:

9. Міжнародні організації: Навч. посібник / За ред. О.С. Кучика. Київ: Знання. 2005. 497 с.
10. Олійник Я.Б., Степанко А.В. Вступ до соціальної географії: Навч.посібник. – К.: Знання, 2000. – 204 с.
11. Олійник Я.Б., Смирнов І.Г. Географія світового господарства з основами економіки: Навч. посібник/ За ред. Я.Б.Олійника, І.Г.Смирнова. – К.: Знання, 2014. – 637 с.
12. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (XV-XXI ст.): Навч. посібник. Київ Вікар. 2008. – 552 с.
13. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії. – К.: Вища школа, 1996. – 231 с.
14. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій / Навч.посібник.- К.:»АртЕк», 1998.-504 с.
15. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посібник Київ : Знання, 2007.
16. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: Навч. посібник. – Одеса: Астропринт. 2001. – 560 с.
17. Шаблій О.І. Основи суспільної географії: Підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франк, 2012. – 296 с.
18. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. – К.: Либідь, 2000. – 416 с.